
Az alaptalanul alkalmazott
szabadságkorlátozásért
járó kártalanítás

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény az 1998. évi XIX. törvényhez hasonlóan szabályozza az alaptalan szabadságkorlátozásért járó kártalanítást. A Be. először meghatározza, hogy melyek azok az esetek, amikor a kártalanítás jár, vagyis mi a kártalanítás jogalapja, majd rögzíti a kizáró okokat és az eljárási szabályokat. Újdonsága, hogy bevezeti az egyszerűsített kártalanítási eljárást a hosszadalmasabb peres eljárás kiváltására.

Újként szabályozza a hatóságok tájékoztatási kötelezettségét is a kártalanítás lehetőségéről.

A kártalanítás jogalapja

Általánosságban határozza meg a Be., hogy kártalanítás jár a terheltnek, ha a büntetőeljárásban, vagy annak eredményeként a szabadságát alaptalanul korlátozták, vagy elvonták. A kártalanítás viszont **csak a szabadság korlátozásának**, illetve elvonásának a **ténye és tartama miatti hátrányok orvoslására** szolgál, nem bír jelentőséggel a gyanúsításban vagy a vádban szereplő cselekmény súlya és társadalmi megítélése.

■ Nyomozati szak

Abban az esetben, ha az ügyészség, vagy a nyomozó hatóság azért szüntette meg az eljárást, mert

- a cselekmény nem bűncselekmény,
- nem a gyanúsított követte el a bűncselekményt, illetve nem volt megállapítható, hogy a bűncselekményt gyanúsított követte el,
- nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése, illetve az elkövető büntethetőségét kizáró ok volt megállapítható,
- elévülés folytán a büntethetősége megszűnt,
- a cselekményt már jogerősen elbírálták.

Kártalanítás jár a

- a letartóztatásért,
- az előzetes kényszergyógykezelésért, és
- olyan bűnügyi felügyeletért, amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy lakást, egyéb helyiséget, intézményt vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el (továbbiakban együttesen: előzetes fogvatartás).

Ezen kényszerintézkedések elrendelését megelőzően elrendelt őrizetért is jár a kártalanítás, amennyiben a fentiek miatt került sor vádemelést megelőzően az eljárás megszüntetésére.

■ Bírósági szak

A vádemelést követően három csoportra oszthatók azok az esetek amikor kártalanítás jár.

1. Amikor a terhelt bűnösségét nem állapítja meg a bíróság, kártalanítás jár az előzetes fogvatartásért, ha

- a terheltet jogerősen felmentette, kivéve ha kényszergyógykezelését rendelte el,

- az eljárást megszüntette az alábbi okok miatt:
  - elévülés,
  - az ügyészség a vádat ejtette vagy cselekményt már jogerősen elbírálták,
  - a magánindítvány, a feljelentés vagy a Legfőbb Ügyész rendelkezése hiányzott,
  - a vádat nem az arra jogosult emelte,
  - a vád nem, vagy hiányosan tartalmazza a vádirat törvényben írt kötelező elemeit és emiatt érdemi elbírálásra alkalmatlan.

2. Abban az esetben is jár kártalanítás az előzetes fogvatartásért ha a bíróság

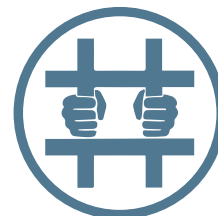
- a **terhelt bűnösségét jogerősen megállapította** de vele szemben kizárólag
  - próbára bocsátást,
  - jóvátételi munkát vagy
  - megrovást alkalmazott, illetve
  - a büntetés kiszabását mellőzte,

vagy

- a bűnösség megállapítása mellett az **előzetes fogvatartás tartama meghaladja** a kiszabott
  - szabadságvesztés tartamát,
  - elzárás tartamát,
  - közérdekű munka tartamát,
  - pénzbüntetés napi tételeinek számát,
  - javítóintézeti nevelés tartamát.

3. A jogerős ítélet alapján bűnösség megállapítását követően **végrehajtott** szabadságvesztés, elzárás, javítóintézeti nevelés, illetve kényszergyógykezelés esetén is jár kártalanítás, ha rendkívüli jogorvoslati (pl. felülvizsgálat, vagy perújítás) eljárásban a bíróság

- a terheltet jogerősen felmentette, kivéve, ha kényszergyógykezelését rendelte el,
- a terheltet jogerősen enyhébb büntetésre ítélte,
- a terheltet jogerősen próbára bocsátotta,
- számára jóvátételi munka végzését írta elő,
- vagy megrovásban részesítette, illetve
- az eljárást terhelttel szemben jogerősen megszüntette, vagy
- mellőzte a kényszergyógykezelés elrendelését.

A kártalanítást kizáró okok

- A fentiekben írt kártalanítást megalapozó okok bekövetkezte esetén **sincs helye azonban kártalanításnak**, ha
  - a kártalanítást igénylő a bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság elől **elszökött**, elrejtőzött, szökést kísérelt meg, vagy **kivonta magát** az elfogására irányuló intézkedés alól, illetve azt megkísérelte,
  - **bűncselekményt követett el a tényállás megállapításának meghiúsítása** érdekében és ezt jogerős ügydöntő határozat megállapította,
  - a **hatóságok megtévesztésére törekedett** a büntetőeljárásról való tudomásszerzését követően és ezzel neki felróhatóan okot szolgáltatott arra, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanúja ráterhelődjék,
  - letartóztatását vagy bűnügyi felügyeletét azért rendelték el, mert **a távoltartásra, vagy bűnügyi felügyeletre vonatkozó szabályokat megszegte**,

– a perújítási eljárás során felmentették, enyhébb büntetésre ítélték, vagy az eljárást megszüntették, de az **alapügyben elhallgatta** azokat a tényeket, vagy bizonyítékokat, amelyekre a perújítás során hozott ítélet alapul. Lényeges azonban, hogy az alapügyben a vallomás megtagadása önmagában nem zárja ki a kártalanítást.

- Amennyiben **kizáró ok ellenére kártalanítás kifizetésre kerül**, azt az állam visszaköveteli.

A kártalanítási eljárás szabályai

A Be. kétféle kártalanítási eljárást szabályoz: az egyszerűsített kártalanítási eljárást, vagy a kártalanítási pert.

- Aki kártalanítási igényt szeretne előterjeszteni, azt **az állammal szemben** kell érvényesíteni, amelyet az igazságügyért felelős miniszter képvisel.
- A kártalanítási igény előterjesztésére a kártalanítást megalapozó **határozat közzétételétől számított egy éven belül van lehetőség**, amely határidő elmulasztása jogvesztő.

Ez azt jelenti, hogy egy év eltelte után az igény már nem érvényesíthető.

Ha a kártalanítást igénylő terhelt a kártalanítási eljárás lefolytatása alatt meghal, örököse a halál bekövetkeztétől számított 6 hónapon belül kérheti az eljárás folytatását. Ez a 6 hónapos határidő elmulasztása is jogvesztő.

Az egyszerűsített kártalanítási eljárás

- **gyors, hatékonyabb**, elkerülhető az akár évekig tartó pereskedés
- **kormányrendelet határozza meg az igényelhető kártalanítás összegét** → az igazságügyért felelős miniszter és az igénylők között megállapodás jön létre
- az írásbeli megállapodást követően **további igénnyel nem léphet fel, később pert nem indíthat** a kártalanítás miatt.

A kártalanítás azt a fix pénzüsszeget jelenti, amelyet a kormányrendelet meghatároz és az írásbeli megállapodásban az igazságügyért felelős miniszter jóváhagy.

- **a bíróságon kell bejelenteni**, amely azt egy hónapon belül felterjeszti a miniszterhez
- a miniszter az igény megalapozottsága esetén **tájékoztatja az igénylőt** a kártalanítás összegéről
- a megállapodást az igény bejelentésétől számított öt hónapon belül kell írásban megkötni → ezt követően **15 napon belül ki kell fizetni**
- **ha nincs megállapodás** → két hónapon belül kártalanítási per indítható – ez a határidő jogvesztő → a keresetlevelet a miniszternél kell előterjeszteni

A kártalanítási per

Amennyiben a kártalanítást igénylő nem veszi igénybe az egyszerűsített kártalanítási eljárást, pert indíthat a szabadság alaptalan korlátozása, illetve elvonása miatt bekövetkezett kár megtérítésre, illetve nem vagyoni sérelemért járó sérelemdíj miatt.

- a kártalanítás az eljárást megszüntető határozat közlésének vagy az ügydöntő **határozat jogerőre emelkedésének napján válik esedékessé**
- a kártalanítási perben a **védő díja és költsége nem érvényesíthető**
- a kártalanítási pert **keresetlevéllel** kell megindítani, amely tartalmazza:
  - a kártalanítást igénylő természetes személyazonosító adatait,
  - ha jogi képviselővel jár el a jogi képviselő nevét, székhelyét, telefonszámát, elektronikus levélcímét,
  - a kártalanítási igény összegét,
  - az érvényesíteni kívánt jogot a jogalap megjelölése útján,
  - az érvényesíteni kívánt jogot és a kereseti kérelmet megalapozó tényeket,
  - a tényállításokat alátámasztó és rendelkezésre álló bizonyítékokat, bizonyítási indítványokat.
- **a bíróságon kell előterjeszteni**

A kártalanítás kifizetésének visszatartása

- Ha az államnak kártalanítást kell fizetnie, de a kártalanítást igénylővel szemben a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban jogerősen **polgári jogi igényt ítétek meg**, amelyet a kártalanítás kifizetéséig **nem teljesítettek**, az igazságügyért felelős miniszter a **kártalanítási összeget visszatartja**. A kártalanítási összegből ilyen esetben először a megítélt polgárjogi igényt kell teljesíteni.
- Ha adat merül fel arra, hogy a kártalanítást igénylővel szemben a kártalanítás alapjául szolgáló büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban **pénzbüntetést szabtak ki, vagyoneklobzást rendeltek el, vagy a kártalanítást igénylőt bűnügyi költség megfizetésére kötelezték** és ezeket még nem hajtották végre, az igazságügyért felelős miniszter a kifizetés előtt megkeresi a bírósági végrehajtót és a kártalanítási összegből először a fenti tartozások kerülnek kifizetésre.

